

AUDITI NIMETUS	Kiigemetsa Koolis laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamise korraldus		
Auditi läbiviimise aeg	Märts-september 2007		

Auditit teostava üksuse nimetus: OÜ Auksmaa, Madal ja Partnerid
Auditi läbiviija: Elina Madal
Auditi läbiviimise alus: Auditileping nr 19/07
Auditi eesmärk: Analüüsida Kiigemetsa Koolis laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamise korraldust.
Auditi ulatus ja toimingud: Toiminguteks intervjuu, dokumentide vaatlus, võrdlus, kaardistamine.
Auditi objekt: Kiigemetsa Koolis laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamise korraldus.
Hinnang auditeeritud üksusele või valdkonnale: Auditi käigus on tuvastatud Kiigemetsa Kooli personali tegevus laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamisel. Kuivõrd puudub piisav normatiivne regulatsioon kohaldamiseks psühhiaatriliste erivajadustega lastega koolis, ei võimalik anda hinnangut turvalisuse tagamise ammendavuse kohta. Personalitoolitamisel, koostöövõrgustiku juhendamisel ja siseregulatsiooni järjekindlal järgimisel peaks nimetatud olukord olulisel määral paranema.

Kinnitan lõpparuande: Elina Madal
--

Asutuse/üksuse juhi nimi ja ametinimetus: Janne Vilms, direktor <i>(allkiri; kuupäev)</i>
Kinnitan, et olen lõpparuandega tutvunud ja ühe (1) eksemplari lõpparuandest saanud!

1. Lühiülevaade auditi peamistest tulemustest

Seoses koolivägivalla vähendamise temaatikaga on teravnenud tähelepanu all laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamine ka erivajadustega lastega koolides. Kuigi seadusandlikul tasandil on selleteemalised printsiibid alati olnud kehtestatud – “Lastekaitseseadus”, “Põhiseadus” -, on ometi ka praegu puudulik detailsem regulatsioon erivajadustega lapsi mittekahjustavaks kohtlemiseks.

Kehtestatud siseregulatsioonid vajavad pidevat jälgimist ja testimist ning vajadusel tõhustavate muudatuste sisse viimist. Kindlasti on vajalik mitmekülgse koolituse ja juhendamise tagamine nii personalile kui ka koostöövõrgustikule.

Kaaluda võiks päringu esitamist õiguskantslerile nt koolitervishoiu korraldamise õiguslike aluste osas.

Jättes kõrvale personali ilmse emotsionaalse ja vaimse ülepinge, on üldine hinnang püüdlustele turvalisuse tagamiseks rahuldav ning positiivne kooli personali soov olukorda parandada.

2. Taustinformatsioon

Kiigematsa Kool on Jõgeva Maavalitsuse hallatav asutus. Kiigematsa Kooli põhimäärus on kinnitatud Jõgeva maavanema 13.04.2004 korraldusega nr 123. Põhimääruse kohaselt on kooli tegevuse eesmärgiks on luua kerge, mõõduka, raske ja sügava vaimupuudega lastele tingimused ja võimalused põhihariduse omandamiseks ja koolikohustuse täitmiseks.

Oma tegevuses juhendub kool järgmistest õigusaktidest:

- 1) Haridusseadus
- 2) Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus
- 3) Sotsiaalministri 27.03.2001 määrusega nr 36 kehtestatud “Tervisekaitseõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele”
- 4) Haridusministri 12.08.2002 määrusega nr 64 kehtestatud “Õppeaastate arv, õppeainete loend ja õppetundide arv erivajadusega õpilaste erikoolis ja sanatoorses koolis”
- 5) Haridusministri 25.01.2001 määrusega nr 7 kehtestatud “Kooli õppe- ja kasvatusetegevus alaste kohustuslike dokumentide loetelu, vormid ja nende täitmise kord”
- 6) Haridus- ja teadusministri 04.08.2006 määrusega nr 23 kehtestatud “Kooli ja koolieelse lasteasutuse nõustamise tingimused ja kord sisehindamise küsimustes”
- 7) Haridusministri 18.07.2000 määrusega nr 24 kehtestatud “Koduõppe kord”
- 8) Haridusministri 02.06.2000 määrusega nr 15 kehtestatud “Pikapäevarühma töökorralduse alused”
- 9) Haridusministri 15.09.1999 määrusega nr 48 kinnitatud “Lasteaed-alkkooli, algkooli, põhikooli ja gümnaasiumi personali miinimumkoosseis”, “Õpilaskoduga erivajadustega õpilaste erikooli ning sanatoorse kooli haldus- õppe- ja abipersonali miinimumkoosseis”, “Lasteaed-alkkooli, algkooli, põhikooli ja gümnaasiumi kasvatusala töötajate miinimumkoosseis”, “Lasteaed-alkkooli, algkooli, põhikooli ja gümnaasiumi eripedagoogide ja koolipsühholoogide miinimumkoosseis”, “Õpilaskoduga erivajadustega õpilaste erikooli ning sanatoorse kooli meditsiinipersonali miinimumkoosseis”
- 10) Haridusministri 02.06.1999 määrusega nr 33 kinnitatud “Erilasteaeda, sanatoorsesse kooli, erivajadustega õpilaste erikooli vastuvõtmise ning väljaarvamise alused ja kord”
- 11) Haridusministri 24.03.1999 määrusega nr 21 kinnitatud “Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava (abiõppe õppekava)”
- 12) Haridusministri 08.12.2004 määrusega nr 79 kinnitatud “Õpilaskodu töökorralduse alused”

13) Haridusministri 14.11.2002 määrusega nr 79 kehtestatud "Õpilaskodu töökorralduse alused"

Sisedokumentidest on koolil kehtestatud:

- 1) Kiigemetsa Kooli kodukord
- 2) Kiigemetsa Kooli õpilaskodukord
- 3) Kiigemetsa Kooli õpilasreeglid
- 4) Kiigemetsa Kooli sisehindamise kord

Kehtestamisel on:

- 1) Üldtööplaani 2007-2008
- 2) Kooli õppekava
- 3) Kiigemetsa Kooli arengukava 2007-2009
- 4) Õpilaste nõustamise ja tugisüsteemide rakendamise põhimõtted

Laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamise korraldust Kiigemetsa Koolis on korduvalt kontrollitud õiguskantsler: 01.02.2007 nr 7-9/070155/00701216, 01.02.2007 nr 7-9/0700155/00700680.

3. Kasutatud meetodika

Auditi käigus on kontrollitud Kiigemetsa Kooli õppe- ja kasvatuspersonali töölepinguid ja ametijuhendeid, võrreldud tööajatabeleid. Võrreldud on Kiigemetsa Koolis kehtestatud sisedokumentide vastavust õigusaktides sätestatud nõuetega.

Kooli personal on vastanud küsimustikule, mille eesmärgiks oli personali teadlikkuse hindamine. Samuti on kooli personali valikuliselt intervjueritud.

4. Laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamise korraldus Kiigemetsa Koolis

Haridusministri 02.06.1999 määrusega nr 33 kinnitatud "Erilasteaeda, sanatoorsesse kooli, erivajadustega õpilaste erikooli vastuvõtmise ning väljaarvamise alused ja kord" punkti 15 kohaselt võetakse psüühikahäiretega laste kooli vastu õpilasi, kellel on:

- 1) orgaanilised psüühikahäired (orgaaniline asteenia, kerge kognitiivsete funktsioonide häire, traumajärgse ajukahjustuse sündroom);
- 2) meeleoluhäired (depressioon);
- 3) neurootilised, stressiga seotud ja somatoformsed häired (ärevushäired, rasked stressreaktsioonid ja kohanemishäired, muud neurootilised häired);
- 4) füsioloogiliste funktsioonide häired (söömishäired);
- 5) psühholoogilise arengu häired (aspergeri sündroom);
- 6) käitumis- ja tundeeluhäired (hüperkineetilised häired, segatüüpi käitumis- ja tundeeluhäired, lapsele iseloomulikud tundeeluhäired);
- 7) epilepsia.

Sama määruse punkti 3¹ kohaselt esitab lapsevanem või eestkostja õpilase erivajadustega õpilaste erikooli vastuvõtmisel kooli direktorile:

- 1) kirjaliku avalduse lapse elukoha märkega;
- 2) nõustamiskomisjoni otsuse;
- 3) lapse sünnitunnistuse koopia;
- 4) haigekassa liikmekaardi koopia;
- 5) lapse tervisekaardi;
- 6) õpilase vaatluskaardi;

7) väljavõtte õpilasraamatust;

8) klassitunnistuse koos väljavõttega õppeveerandi kestel saadud hinnetest.

Kooli direktori ja sotsiaalpedagoogi selgitusel ei nähtu ühestki koolile esitatud dokumendist lapse psüühilist seisundit kirjeldavat informatsiooni. Kuigi selline informatsioon on olulise tähtsusega lapse õigeks kohtlemiseks, tema enda ja teiste laste turvalisuse tagamiseks, ei ole sellise informatsiooni edastamiseks õigustatud keegi peale lapse seadusliku eestkostja, kuna tegemist on delikaatsete isikuandmetega. Ilma lapse seisundi kohta infot omamata on kooli personalil raskendatud lapse käitumises esinevat kõrvalekallet hinnata ja ka sellele adekvaatselt reageerida. Adekvaatseks reageerimiseks on oluline eristada lapse psüühilisest seisundist tingitud ärritust või muud reaktsiooni nõ tavalisest korrarikkumisest.

Õiguskantsler on juhtinud kooli tähelepanu asjaolule, et Kiigemetsa Kool on tavaline kool, kus õpivad erivajadusega lapsed, mis tähendab, et tegemist ei ole ei kasvatusraskustega lastele mõeldud erikooliga ega ka hoolekandeesutusega. Seetõttu ei ole õigustatud Kiigemetsa Koolis ei “Alaealiste mõjutusvahendite seaduses” ega sotsiaalministri 30.05.2002 määrusega nr 82 kehtestatud “Hoolekandeesutustes rakendatavate piirangute korras” ette nähtud ohjeldusmeetmed. Õiguskantsler on leidnud, et piisav on konfliktsituatsioonid lahendada pedagoogiliste võtetega.

Õiguskantsler ei ole andnud juhiseid toimimiseks, kui tavalises koolis olev erivajadusega laps on oma psüühilisest seisundist tingitult ärritunud, konfliktne, ka ohtlik enesele või teistele. Psüühilisest seisundist tingitud ärritus ei pruugi alluda tavapärasele pedagoogilistele meetoditele.

Haridusministri 15.09.1999 määrusega nr 48 kinnitatud “Õpilaskoduga erivajadustega õpilaste erikooli ning sanatoorse kooli meditsiinipersonali miinimumkoosseisu” kohaselt peaks Kiigemetsa koolil olema 0,5 koormusega arst ja 1,0 koormusega õde. Kooliõe funktsioonide täitmine oli kuni 01.08.2007 tagatud nii sihtasutuse Jõgeva Haigla poolt 0,2 koormuse ulatuses. Lisaks täidab kooliõe ülesandeid 0,75 koormuse ulatuses füsioterapeut. Füsioterapiat rakendatakse seetõttu 0,25 koormuse ulatuses. Tõsiseks probleemiks kooliõe tegevuse puhul on erikoolis sellekohase regulatsiooni puudus. Õde fikseerib kõik toimunud juhtumid medkabineti vastavasse kausta.

Arsti koolis ei ole. Sotsiaalministri 24.08.1995 määrusega nr 51 on kehtestatud “Koolitervishoiu korraldamise juhend”, mille punkti 2.1 kohaselt nimetatud juhendit ei kohaldata erikoolidele. Muud juhendmaterjali kooliarsti tegevuse kohta sätestatud ei ole. Kuivõrd kool ei ole ei tervishoiuteenuse osutaja ega ka mitte hoolekande asutus, puuduvad normatiivaktid psüühiliste erivajadustega koolis arsti rakendamiseks. Küsitlustest ja intervjuudest nähtub, et kool vajaks psühhiaatrit või kliinilist psühholoogi, et tagada laste seisundile vastav kohane ja turvaline eriarstiabi.

Kool on käesolevaks ajaks oluliselt uuendanud kooli sisedokumente – kooli kodukord, õpilaskodukord ja õpilasreeglid, milles on pööratud tähelepanu ka vaimselt ja füüsiliselt turvalise keskkonna loomiseks. Kehtestatud on ka sisehindamise kord, mis samuti peab toetama turvalisuse suurendamist.

Õpilaste korrarikkumised – sõltumata selle ajendist – kantakse iga lapse kohta avatud lehele õpetajate toas. Klassijuhatajad kirjutavad üles kõik, mida lapsega seoses on tehtud (sh kellele helistatud jmt). Kogu info koondatakse lapse toimikusse. Sotsiaalpedagoogi kohustuseks on toimunud rikkumiste kohta lisada konflikti lahendamise käik. Auditi käigus esitatud korrarikkumiste leht sisaldas rikkumise kuupäeva, lühidat rikkumise kirjeldust, sissekande teinud pedagoogi allkirja. Lehel olevast üheksast kandest on sotsiaalpedagoogi märge kolmel juhtumil. Nimetatud märkused on sedavõrd üldsõnalised – “Asi lahendamisel”, “Teadlik”, “Töös” - , et nende põhjal ei ole võimalik saada ülevaadet tekkinud probleemide põhjustest ega ka probleemiga tegelemise sisust ja tulemustest. Alates 14.08.2007 on töö

ka uus sotsiaalpedagoog, kes on rakendanud arvutipõhiselt nõ probleemidepäeviku pidamise iga lapse kohta, milles kirjeldatakse nii toimunu kui ka probleemi sisuline ja detailne lahenduskäik.

Turvalisuse parandamiseks on 2007. aasta septembrist rakendatud igal vahetunnil nelja korrapidaja-õpetajat, kes jälgivad lapsi vahetundides. Osa kooli territooriumist on aiaga piiratud, mis peaks vähendama ka omavolilisi koolist lahkumisi. Kooli territooriumile on paigaldatud ka turvakaamerad, et tõhusamalt teostada järelevalvet. Nii aed kui ka turvakaamerad on paigaldatud eelkõige võõraste omavolilise kooliterritooriumil viibimise ja sissetungimise takistamiseks. Auditi toimumise ajaks on juba selgunud täiendavate kaamerate paigaldamise vajadus, kuna territooriumile sissetungid on toimunud aiaga piiratud alas, kuhu kaamera vaateväli ei jõua. Kaamerate paigaldamisega ei tohi rikkuda laste õigust privaatsusele. Nii õpilastele kui ka töötajatele (kogu personalile) on selgitatud probleemolukordades käitumise korda. Puudusena saab välja tuua asjaolu, et probleemolukorras pööratakse ainult politsei poole, kuigi tegemist on enamasti lapse meditsiinilisest seisundist tingitud käitumishäirega.

Kooli tegevuskavas aastateks 2007 –2009 on kajastatud mitmeid tegevusi koostöövõrgustikuga ja koolitusi nii personalile kui ka lastevanematele. Küsitustest nähtub, et tegevuskavas planeeritud on ka faktiliselt teostatud. Samas on kool täheldanud lapsevanemate teatavat ükskõiksust ja teadlikkuse puudumist. Sellist olukorda saab mõnevõrra parandada järjekindla koostöö taotlemisega ja tõhusate koolituste korraldamisega.

Tegevuskava kohaselt on 2007. aastaks planeeritud koolipsühholoogi ja tegevusterapeudi kohtade loomine struktuuri. Samuti on planeeritud psühholoogi ja psühhiaatri nõustamisteenuse kasutamise võimaluse loomine 2007. aastal. Alates 01.09.2007 on nõustamiskeskuse kaudu rakendatud koolipsühholoogi. Kavas on välja kuulutada konkurss tegevusterapeudi leidmiseks. Tegevusterapeut koostöös koolipsühholoogiga saavad tegeleda eelkõige tervislikust seisundist tingitud käitumishäiretele sobivate maandamistegevuste leidmise ja rakendamisega.

Kooli eripära tõttu on paratamatult suurenenud ka kooli personali vaimne ja emotsionaalne ülepinge, mille maandamiseks on kavandatud töötervishoiuarsti uuring ning selle tulemustele baseeruvatest ettepanekutest tulenevad tegevused.

5. Kokkuvõte ja lõppjärelused

Seoses koolivägivalla vähendamise temaatikaga on teravnenud tähelepanu all laste vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamine ka erivajadustega lastega koolides. Kuigi seadusandlikul tasandil on selleteemalised printsiibid alati olnud kehtestatud – “Lastekaitseseadus”, “Põhiseadus”-, on ometi ka praegu puudulik detailsem regulatsioon erivajadustega lapsi mittekahjustavaks kohtlemiseks.

Kiigemetsa Koolis on rakendatud nii tavapedagoogilisi meetodeid kui ka mõningaid eripedagoogilisi meetodeid, mis ei ole kohased psüühiliste erivajadustega lastele kohaldamiseks. 2007. aasta suvest ja septembris alanud õppeaastast on rakendatud mitmeid uusi siseregulatsioone, milles on juhinetud õiguskantsleri ettekirjutustest.

Vajalik on selgemalt analüüsida personalivajadust ning kaardistada olemasoleva personali poolt täidetavad ülesanded, et oleks tagatud dubleerimise vältimine ja samas kõigi vajalike ülesannete täitmine.

Kehtestatud siseregulatsioonid vajavad pidevat jälgimist ja testimist ning vajadusel tõhustavate muudatuste sisse viimist. Kindlasti on vajalik mitmekülgse koolituse ja juhendamise tagamine nii personalile kui ka koostöövõrgustikule.

Jättes kõrvale personali ilmse emotsionaalse ja vaimse ülepinge, on üldine hinnang püüdlustele turvalisuse tagamiseks rahuldav ning positiivne kooli personali soov olukorda parandada.

Lõpparuanne koos 1 lisaga on koostatud 2 eksemplaris.

Auditi läbiviija:

Elina Madal, siseaudiitor

Lõpparuanne saadetakse:

Janne Vilms, direktor